

Juni 2025

Witte engbloem

Witte engbloem de naam geeft een onbestemd gevoel. Hoe komt zo'n plant aan deze naam? Zo te zien is er niets engs aan. Ik zie zelfs een aardig hartvormig blad vlakbij de grond. Ach, dat enge zal wel meevallen. Gelukkig staat zij in Thijssse's Hof op een lichte zonnige plek.

Kijk maar eens goed als je op weg naar de hoge dennen net het bruggetje over bent en dan meteen achter het hekje aan de rechterkant. Onderaan het duintje heeft de plant al jaren zijn plekje gevonden.

Thijssse's Hof is erg blij met de plant, want zij is zeer

zeldzaam en dit is één van de weinige plekken in Nederland waar zij voorkomt. In Zuid-Limburg is zij ook te vinden op de kalkrijke gronden, maar net als hier zeer zeldzaam. Vermoedelijk is de plant al jaren geleden voortgekomen uit de kalkrijke duinen. De manier waarop doet aan Thijssse denken die in de zakken van zijn colbert allerlei zaden meenam en die langs de paden uitstrooide. Het is bekend dat de zaden van de witte engbloem soms in fazantenvoer zat, dat vroeger in de duinen werd gebruikt om de uitgezette fazanten groot en vet te maken voor de jacht.

Latijn.

De Latijnse naam voor de plant is *Vincetoxicum hirundinaria*. Met *Vincetoxicum* wordt met *vincere* (overwinnen) en *toxicum* (vergif) aangegeven dat de plant heel vroeger met succes als tegengif werd gebruikt. Hiermee kon een ander gif worden bestreden en overwonnen.

Dit is gif bestrijden met gif, want de witte engbloem is zelf ook giftig. In de soortnaam *Hirundinaria* is de wetenschappelijke naam voor zwaluw (*Hirundo*) te herkennen. Dit verwijst naar spitse kokervruchten die lijken op een zwaluwstaart. In de Hof staan geen bordjes met een Latijnse naam. Het was de uitdrukkelijke wens van Thijsses om Hollandse namen te gebruiken. Die zouden naar zijn idee de bezoekers van de tuin meer aanspreken en ook nog beter blijven hangen. Naar mijn idee heeft hij daarin groot gelijk.

De plant.

De plant wordt zo'n 30 tot 120 centimeter hoog. De bladeren zijn niet gekarteld en eirond tot lancetvormig. De bladvoet kan daarvan afwijken en is dan hartvormig. Ze bloeit hier van mei tot augustus met witte stervormige vijftallige bloempjes, die bij elkaar staan en goed opvallen tegen het donkergroene blad.

De kruisbestuiving wordt verzorgd door vliegen. Na bestuiving en bevruchting groeien de vruchtbeginsels uit tot spits toelopende kokervruchten. Deze vijf tot zes centimeter lange kokervruchten zijn lancetvormig. De vele zaden hebben een kuifje voor het vangen van de wind bij verspreiding. Daartoe zijn de zaaddozen wanneer de zaden rijp zijn aan één kant open. Ook is er een vegetatieve vermeerdering vanuit de wortel- en plantendelen. Onze plant bij het bruggetje is al wat ouder en lijkt vooral aan de voet door de wat dikkere takjes enigszins op een kleine struik. Zij behoort tot de Maagdenpalm-familie

De plant staat aan het pad wat de gelegenheid geeft om eens aan de bloemen te ruiken. Over de geur zijn de meningen verdeeld. De één vindt het best wel lekker, de ander denkt er heel anders over en ruikt er vis in.

Gebruik.

Vroeger gebruikte men de bastvezels, net als die van brandnetels, wel om er draden van te spinnen. Daaruit kun je afleiden dat de plant toentertijd veel meer voorkwam dan nu. Verder werd de wortel door rondtrekkende kwakzalvers als een wonderkruid verkocht; een soort van Haarlemmer Olie dat alles genas. Effect zal het wel hebben gehad maar zeker niet het bedoelde. De plant wordt vandaag de dag meermalen als zeer giftig aangeduid.

Bron: Wikipedia en gesprekken in de Hof

Tekst: Martin Scheringa

Foto's: Lauran Oomen